

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Філософський факультет
Кафедра релігієзнавства**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заместупник декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.

«___» _____ 201__ року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕЛІГІЙНІ КОНЦЕПЦІЇ ВІЙНИ ТА МИРУ**

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 031 релігієзнавство
освітній рівень магістр
освітня програма релігієзнавство
вид дисципліни вільний вибір студентів

Форма навчання	денна
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Швед Зоя Володимирівна, д.філос.н., доцент, професор кафедри релігієзнавства

Мірошниченко Анна Казимирівна, к.філос.н., асистент кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

© Швед З.В., 2017 рік

КИЇВ - 2017

Розробник: Швед Зоя Володимирівна, доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри релігієзнавства

Затверджено

«_____» _____ 20__ р.

Зав. кафедри релігієзнавства

_____
(Харківщентко Є.А.)

Протокол № _____ від «_____» _____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету
Протокол від «_____» _____ 201__ року №__
Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«_____» _____ 20__ року

ВСТУП

Мета дисципліни полягає у комплексному висвітленні питань тлумачення війни і миру в різних конфесійних традиціях світу. Це передбачає уточнення поняття онтологічного статусу війни та миру в релігіях, виокремлення їх доктринальних, релігійно-правових, соціальних характеристик. Засвоєння студентами основних тематичних напрямків курсу «Релігійні концепції війни і миру» стануть основою для здійснення самостійного аналізу питань, пов'язаних з особливостями інтерпретації ролі релігійних чинників у процесі визначення причини виникнення та способи усунення збройних конфліктів на релігійному ґрунті.

Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основний зміст релігійних доктрин національних та світових релігій, етапи становлення та характеристики історичних форм релігійних традицій світу; основні релігієзнавчі теорії та методи досліджень, у т.ч. методи конфесіології релігії, історії релігії, соціології; основні релігієзнавчі поняття та категорії.
2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ релігійної культури, релігійних процесів; виявляти тенденції у формуванні та трансформаціях релігійних поглядів; аналізувати культурно-історичні особливості формування релігійних традицій світу.
3. **Володіти елементарними навичками** критично осмислювати основні поняття, теорії та методи релігієзнавства, релігієзнавчих та теологічних праць; виявляти потенційні зв'язки предметних знань релігієзнавства і їх застосування при аналізі актуальних суспільних проблем; використання іншомовних фахових релігієзнавчих інформативних джерел.

Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна «Релігійні концепції війни і миру» відноситься до дисциплін вільного вибору студентів для спеціальності «релігієзнавство», що читається у 1 семестрі магістратури.

Навчальна дисципліна знайомить студентів з особливостями культурно-історичних, релігійних та правових факторів, що впливають на формування соціально-політичної сучасності. З'ясовується зміст процесу політичної легітимації та насильства у сучасному філософському дискурсі, проблема визначення і осмислення причин соціальних конфліктів та проявів екстремізму та радикалізму в суспільстві. Розглядається процес поширення у науковому обігу поняття легітимації та його ключові характеристики (віднесеність до влади, врахування контексту суспільної дійсності, «ефект суб'єктивного визнання», патерн війни і миру). Розглядається зміст релігійних традицій тлумачення ідей війни і миру, які своїм змістом відбивають як еволюцію культурних традицій світу у цьому питанні, так і визначають особливості сприйняття внутрішніх та зовнішніх політичних процесів, в яких здійснюється реалізація стратегій панування властива різним суспільно-економічним формаціями.

Завдання (навчальні цілі) розкрити зміст понять війни та миру в сучасних релігіях світу; розглянути особливостей релігійного тлумачення

поняття війни та миру в духовному житті людини та соціальних практиках; розглянути особливості інтерпретації понять війни та миру в національних релігіях; розкрити причин та особливості еволюції уявлень про війну та мир в релігійних традиціях світу; проаналізувати конкретно-історичних форм інтерпретації ідей війни та миру в релігіях, виявити особливості інтерпретацій цих ідей в авраамістичних релігіях; сформуванати у студентів цілісне уявлення про концепції війни та миру в світових релігіях.

Результати навчання: *В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен*

Код	Результат навчання	Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток підсумкової оцінки дисципліни
	Знати:			
1.1	особливості теоретичного аналізу релігійних концепцій війни і миру;	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	5
1.2	основні теологічні підходи до визначення понять війни та миру в релігіях;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота	5
1.3	особливості інтерпретації концептів війна та мир в авраамістичних релігіях;	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь, письмова контрольна робота	5
1.4	соціальні причини та наслідки трансформації уявлень про війну та миру в релігійних традиціях світу;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.5	сутнісну характеристику конфесійних підходів у тлумаченні війни і миру як суспільно-політичних феноменів;	Лекція, самостійна робота	Презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	15
1.6	Співвідношення війни та миру в релігійних антропологічних ідеях.	Лекція, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
	Вміти:			
2.1	визначати критерії ідентифікації релігійного осмислення питань війни і миру;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
2.2	визначати особливості релігійного тлумачення питань війни та миру;	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	10
2.3	аналізувати особливості теології миру в християнській футурології;	Семінар, робота	презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	10
2.4	аналізувати причини та умови радикалізації релігійних вчень;	Семінар, робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
	визначати місце релігійних ідей війни та	Семінари, Самостійна	Усні доповіді,	5

2.5	миру у структурній системі конкретного релігійного віровчення;	робота	дискусії, контрольна робота	
2.6	аналізувати вплив релігійних концепцій війни та миру на пацифістські рухи сучасності.	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
комунікація:				
3.1	демонструвати здатність до вільної комунікації мовою навчання;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді	3
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	3
3.3	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій;	Самостійна робота, семінари	Дискусії	3
автономність та відповідальність:				
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із релігієзнавчих досліджень проблем війни та миру в релігіях, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	2
4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні із ідентифікацією та аналізом наукових досліджень релігійних феноменів на основі принципів академічного релігієзнавства;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та конфесійну незаангажованість проведених досліджень і пояснень особливостей релігійних інтерпретацій війни і миру.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	4

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни					
Програмні результати навчання	.1	.2	.1	.1	.2

7. Структура курсу включає два модулі. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів. Завершується дисципліна заліком.

Перший змістовний модуль включає розгляд філософсько-світоглядного зміст релігійних концепцій війни і миру історії виникнення релігійного фундаменталізму; трансформації змісту релігійних вчень в плані тлумачення війни і миру в національних релігіях.

Другий змістовний модуль містить загальну характеристику концепцій війни і миру у світових релігіях.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання**

теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

Оцінювання за формами контролю:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Усна відповідь ¹	Протягом семестру	«3» x 6 = 18	«5» x 5 = 25
Доповнення	Протягом семестру	«1» x 6 = 6	«3» x 5 = 15
Самостійна індивідуальна робота ²	Підготовка доповіді за темою «Вплив суспільних та історичних факторів на формування концепцій війни та миру в релігіях Сходу» (перша половина семестру)	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
	Підготовка доповіді на тему «Особливості сприйняття поняття війни та миру у світових релігіях» (друга половина семестру)	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 50% від семестрової кількості балів

² Загальна кількість балів за самостійну індивідуальну роботу складає 50% від семестрової кількості балів, тобто мін. – 24 бали, максимум – 40 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку: підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР(підсумкова контрольна робота)/залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ Теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.				
«Релігійно-світогляді особливості конфесійних концепцій війни і миру»				
1.	Вступ. Місце курсу «Релігійні концепції війни і миру» в структурі релігієзнавчого знання.	2	2	5
2.	Концепції війни і миру в східних релігійних традиціях світу.	1	2	6
3.	Сучасні релігійні рухи за мир.	1	2	6
4.	Підготовка доповіді за темою «Впливи суспільних та історичних факторів на формування концепцій війни та миру в релігіях Сходу»			10
Змістовний модуль 2				
«Концепції війни та миру в авраамістичних релігіях»				
5.	Конфесійне тлумачення проблем війни та миру. Іудаїзм.	2	2	6
6.	Християнське тлумачення війни та миру	2	2	7
7.	Ісламське трактування війни та миру	2	2	6
8.	Рецепції релігійних концепцій війни та миру у філософії, політиці, культурі	2	2	6
9.	Підготовка доповіді за темою «Особливості сприйняття війни та миру у світових релігіях»			10
10.	Підсумкова контрольна робота	2		
	Всього:	14	14	62

*Загальний обсяг 90 год.,
в тому числі:
Лекцій – 14 год.
Семінарські заняття – 14 год.
Самостійна робота – 62 год.*

Література до курсу «Релігійні концепції війни та миру»

Основна (Базова):

1. Академічне релігієзнавство. Підручник для студентів вищ.навч.закладів / За наук. ред. А.Колодного. – К.: Світ Знань, 2000. – 861 с.
2. Бондаренко В. Релігія і політика // Релігійна свобода: історичне підгрунття, правові основи і реалії сьогодення: наук. щорічник.- К., 1998. – С.32-35.
3. Лубський В.І. Іслам і питання війни і миру.-К., 1992.-118 с.
4. Людина і культура в умовах глобалізації. – К.: ПРАПАН, 2003. – 400 с.
5. Практичне релігієзнавство. Колективна монографія. – К.: Українська конфедерація журналістів та Українська асоціація релігієзнавства, 2012. – 315с.
6. Релігія і нація в суспільному житті України й світу. За ред. Л.Филипович. – К.: Наукова думка, 2006. – 286 с.

Додаткова:

1. Арзуманов І.Г. Еволюція проблем війни і миру в ісламі. Автореф.дис. на здобуття вченого ступеня канд..філос.н. – К., 1995. – 24 с.
2. Брудзински В. Католическая концепция войны и мира. Автореф.дис.на соискание уч.степ.канд.филос.н. – М.: Наукаю 1989. – 19 с.
3. Гро Ф. Состояние насилия / Фредерик Гро // Логос. – 2011. – №1 (80). – С. 149-171.
4. Гроций Гуго. О праве войны и мира. – М.: Ладомир, 1994. – 867 с.
5. Губман Б.Л. современная католическая философия: человек и история. 0 М.: высшая школа, 1988. – 190 с.
6. Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке. Очерки общей теории. – М.: Наука, 1990. – 207 с.
7. Инглхарт Р. Постмодерн: меняющиеся ценности и изменяющиеся общества // Полис. Политические исследования. – 1997. – №4. – С.6-32.
8. Кант И. Идеи всеобщей истории во всемирно-гражданском плане // Собр.соч.: В 6 т. – Т.6. – С.5-23.
9. Кант И. К Вечному миру // Собр.соч.: В 6 т. – Т.6. – С.257-301
- 10.Лебедев С.Д. Религиозный ренессанс, как социальная реальность: к демофилогизации понятия // Социологический журнал. 2007. № 2.
- 11.Легітимація і насильство // Філософська думка. Український науково-теоретичний часопис. – К.: Видавничий дім «Академперіодика», 2013. – № 2. – 139 с.
- 12.Логинов А.В. Власть и вера. Государство и религиозные институты в истории и современности. М., 2005.
- 13.Лысенко С.П. Неорелигия и современные проблемы войны и мира: Метод.рекомендации. – К.: Знание, 1990. – 19 с.
- 14.Митрохин Л.Н. Христианство о войне и мире // Наука и религия. – 1986. - №6. – С.14-17.
- 15.Норт Д., Уоллис Д., Вайнгест Б. Насилие и социальные порядки. Концептуальные рамки для интерпретации письменной истории человечества / Дуглас Норт, Джон Уоллис, Барри Вайнгест / пер. с англ. Д.

- Узланера, М.Маркова, Д. Раскова, А. Расковой. – М.: Институт Гайдара, 2011. – 480 с.
16. Попов А.С., Радугин А.А. Христианские футурологические концепции. – М.: Наука, 1987. – 220 с.
17. Спеваковский А.Б. Религия Синто и война. – Л.: Лениздат, 1987. – 112 с.
18. Тайлор Ч. Мультикультуралізм і «політика визнання» \ Чарльз Тайлор. – К.: Альтерпрес, 2004. – 172 с.
19. Хантингтон С.П. Столкновение цивилизаций и переустройство мирового порядка // www.netda.ru/
20. Швед З.В. Протестантський фундаменталізм як умова формування ідентичності // Дні науки філософського факультету – 2016: Міжнар. наук. конф. (20-21 квітня 2016): Матеріали доп. та виступів. – К.: Видавничо-поліграфічний центр: «Київський університет», 2016. – Ч. 7. – С. 80-84.